

ARTICULUS SECUNDUS

Utrum Christi Ecclesia debeat esse sancta.

§ 1.

Exponitur status quaestionis.

673. Altera Ecclesiae proprietas est Sanctitas; dicimus enim in Symbolo: « Credo Unam, Sanctam... Ecclesiam ». Iis certe nominibus in Sacris Litteris Ecclesia insignitur, quae sanctitatem eius clarissime ostendunt. Dicitur enim passim « regnum coelorum », « Corpus Christi », « sponsa Christi », « templum sanctum, habitaculum Dei », « domus Dei » « civitas Dei », Praesertim Ecclesia, teste Apostolo (Eph. I. 23.), est Corpus Christi; et proinde capiti adhaerens, ex ipso percipiens iugem sanctitatis influxum, nequit non esse *sancta*.

674. At si nulla est difficultas in Ecclesiae sanctitate generatim asserenda; difficultate non caret verum eius sanctitatis conceptum definire: dum enim Novatores Ecclesiam sanctam confitentur eidemque ob plures titulos, quos et nos agnoscimus, sanctitatem adscribunt: ob alios tamen, qui et veri sanctitatis tituli sunt, eam esse sanctam negant.

675. Iuverit imprimis adnotare generales quasdam rationes, secundum quas Ecclesia dicitur et est *Sancta*. Itaque Ecclesia est *Sancta* — 1) ratione sui *Autoris*, et *Capitis invisibilis*, quod est Jesus Christus — 2) ratione *finis*; qui idem est ac ille quem Christus sibi praestituit in sua missione, uti supra demonstravimus — 3) ratione *mediorum*; si enim debetur Ecclesiae sanctitas finis, negari ei nequit sanctitas mediorum. Hinc praecipue sancta debet eius esse doctrina, non modo quia a Christo, qui sanctus est, promanat; sed etiam quia ad sanctitatem ducit; sancta sunt sacramenta, quae ad sanctificationem ordinantur, sanctitatemque producunt, etc. — 4) Praesertim Ecclesia appellatur *sancta*, quod,

ut ait Cat. Cone. Trid. (de 9. art. Symb. n. 15.): « Deo consecrata dicataque sit: sic enim cetera huiusmodi... sancta vocari consuerunt, quum divino cultui addicta et dedicata sunt: cuius generis sunt in lege veteri vasa, vestes, altaria, in qua primogeniti quoque, qui Deo altissimo dedicabantur, sancti sunt appellati ».

676. Verum, ut proprius accedamus ad eius sanctitatis conceptum definiendum, quem hic Ecclesiae vindicamus, advertendum est, quod, licet *sanctitatis* nomen multiplicitate accipiatur in ipsis Scripturis, proprie tamen, uti inquit Suarez (de Incarn. disp. 17. sect. 6.), « dicitur sanctum quod est coram Deo purum et mundum, ut ex usu Scripturae constat ». Cui consonant quae scribit Benedict. XVI. (de Can. Sanct. I. 3. c. 21. a. 3.): « Sanctitas nihil aliud est, quam ab omni immunditia libera et perfecta, et omnino immaculata munditia ». Cum autem, in praesenti statu, immunitatem ab immunditia spiritus, seu a peccato, adipiscamur per infusionem gratiae sanctificantis et virtutum: societas illa iure merito sancta nuncupabitur, quae pro fine habet gratiam sanctificantem et exercitium virtutum; media idonea haec efficaciter procurandi; et populum qui de facto interiorem gratiam iugiter consequatur virtutesque exerceat.

677. Hinc Ecclesiae sanctitas duplice considerari potest, *active* et *passive*. Sanctitas Ecclesiae *active* inspecta, est continua eius actio et efficacia, nec non sollicitudo et industria in sanctificandis suis membris, per doctrinæ institutionem, per sacramenta, regimen, etc. quae omnia sunt media per se efficacissima sanctitatis: haec potius *sanctificatio* quam sanctitas appellanda videtur. Sanctitas vero *passive* accepta, est effectus sanctitatis activae, scilicet exercitium virtutum et gratia interna vigens in membris Ecclesiae. Utraque porro competit Ecclesiae, sed diverso modo et gradu.

678. Porro, quoad *activam* Ecclesiae sanctitatem, notari solum debet mira Ecclesiae foecunditas, qua et filios Deo constanter ac perpetuo parit, et eorum aliquos ad eximum promovet virtutis exercitium atque eminentem gratiam. Ad quod etiam facit gratia miraculorum, qua ad hominum conversionem et Christus usus est et voluit Apostolos uti. Sed quoad *passivam* sanctitatem, necesse est quedam animadvertere, ne eius conceptu perperam in-

tellecto, difficultates suboriantur. Ac — 1) quidem, subiectum, de quo asseritur passiva sanctitas, est ipsum Corpus Ecclesiae, seu societas quam Christus instituit, non vero omnia et singula membra eius corporis seu societatis. Sanctitas enim passiva non pendet solum ab activitate Ecclesiae, sed a libera etiam hominum co-operatione: cum vero haec in singulis deficere possit ac quandoque deficiat; sanctitas Ecclesiae in terris, sub hoc respectu, non est consummata sed inchoata. Haec patent ex iam statutis de membris Ecclesiae.

2) Verum, membra mortua aut languida quae in Ecclesia sunt, minime impediunt quominus Ecclesia sit ac vere dicatur *sancta*. Nam — a) quod aliqua membra sint languida aut mortua, id certe non habent ab Ecclesia; imo ut talia sint, resistere potius debent iugi Ecclesiae actioni ac influxui, et impedire ne vita Ecclesiae ad se dimanet ipsisque communicetur — b) uti recte observat Suarez (de Fide, disp. 9. sect. 7. n. 2.): « Recipit... hanc denominationem [sanctam] Ecclesia, primum a potiori parte; semper enim in ea plurimi sunt iusti, et quamvis numero pauciores quam peccatores, attamen, quia coram Deo maioris aestimationis est unicus iustus quam peccatores multi, ideo ab eis potest denominari, praecipue cum sanctitas iustorum sit ex intentione et instituto Ecclesiae, cui contraria est malitia ». Cf. etiam (n. 3.). — 3) « Nec mirum cuiquam videri debet, inquit Cat. Conc. Trid. (l. c.), Ecclesiam dici sanctam, tametsi multos peccatores continet. Sancti enim vocantur fideles qui populus Dei effecti sunt, quive se, fide et baptimate suscepto, Christo consecrarunt: quamquam in multis offendunt, et quae polliciti sunt, non praestant: quemadmodum etiam qui artem aliquam profitentur, etsi artis pracepta non servent, nomen tamen artificum retinent... Praeclare S. Augustinus, interpretans verba illa Prophetae: “ Custodi animam meam, quoniam sanctus sum: ” “ Audeat, inquit, et Corpus Christi, audiat et unus ille homo, clamans a finibus terrae, cum capite suo, et sub capite suo dicere: Sanctus sum. ” Acceptit enim gratiam baptismi et remissionis peccatorum ».

4) Cum « unicuique detur gratia secundum mensuram donationis Christi », et diversa sit hominum cooperatio gratiae acceptae; sanctitas passiva Ecclesiae, in ipsis membris, quae actu sancta

sunt, diversos habet gradus (cf. *de Gratia*, n. 1109. seqq.). Hinc datur — a) aliquis sanitatis gradus, qui *communis* dici potest; qui in eo consistit, quod homines gratia Dei adiuti pracepta servent, et in statu gratiae conserventur — b) Datur gradus sanitatis perfectior in iis, qui praceptis solum servandis minime contenti, consiliis etiam evangelicis servandis adlaborant, ac eum vitae statum amplectuntur, qui *perfectio* vocatur — c) In his ipsis gradibus alii et alii dantur gradus: « stella enim differt a stella in claritate ». Sed praecipue considerandus est gradus sanitatis, qui dicitur *heroicus*, et describitur a Card. Laura (apud Bened. XIV. op. cit. l. 3. c. 21. n. 10.): « ille virtutis gradus, perfectio, seu fulgor et excellentia, quae facit ut homo circa materiam illius virtutis [quod dicitur de una singulari virtute dicatur etiam de virtutum complexu] supra communem aliorum hominum [iustorum] operandi modum operetur, et in hoc Deo similis sit ».

5) Ecclesiae igitur non modo asseritur sanctitas quatenus plura eius membra actu sancta sunt, sed etiam quatenus in diversis membris reperiuntur diversi illi sanitatis gradus: unde merito illi applicantur verba (Ps. XLIV. 10.): « astitit regina a dextris tuis in vestitu deaurato, circumdata varietate ». Sane, si sermo sit de sanctitate, quae consilia etiam complectitur, evidens est illam non posse Ecclesiae deesse; Christus enim vult ac promovet in Ecclesia sanctitatem secundum normam in Evangelio propositam: consilia autem illa evangelica sunt. Hinc etiam semper aliqui sunt in Ecclesia, qui heroicum virtutis gradum attingunt; nec intelligi potest, quod Christus Dominus in nullo suo membro inveniat perfectionem, ad quam hortatus est, et quam intendit, eam scilicet qua quis perfectus est sicut Pater coelestis.

679. Ut penitus intelligamus hanc *activam* et *passivam* Ecclesiae sanctitatem, quae germana eius sanctitas est, praestat recolere, quod supra statuimus (nn. 410. seqq.), Ecclesiam nempe anima constare et corpore, eamdemque esse *Corpus Christi* (n. 412.); quod proinde non ad instar cadaveris sine vita et sine motu est, sed vivum vita Christi, et operans. Iamvero — 1) sicut anima, licet sit principium vitae in corpore, illud tamen non vivificat, nisi intime ei uniatur, eique communicet novum esse no-

vasque operationes, atque corpus vicissim animae ipsius operationibus inserviat; ita etiam in Ecclesia ut viva dici possit et sit, seu corpus vivum, necesse est ut suo modo intercedat inter eius animam et corpus unio, qua eiusdem Ecclesiae anima et corpus vim exerat suam, et corpus ei serviendo vitam quam accepit veluti manifestet et exerceat.

2) In humano individuo, semine creto, prius evolvitur corpus, cui deinde anima infunditur quae illud informat et vivificat: ita pariter Ecclesia incipit a generatione, quae ei obtingit per baptismum, ac, si sermo sit de adultis, praeparatur per verbi Dei praedicationem (quae externa sunt), donec per infusionem fidei, spei, caritatis, gratiae sanctificantis (quae sunt dona interna), habeatur anima, qua quis vivum Ecclesiae membrum efficitur (1).

3) Quemadmodum corpus alimentis extrinsecus perceptis nutritur, atque animus verbo seu institutione informatur ac perficitur; ita Ecclesia verbo Dei reliisque subsidiis exterioribus alitur, cum haec totidem gratiae ac sanctitatis vehicula sint, et ad animam ipsam perficiendam conducant: corpus inservit animae. Vicissim anima corpus vivificans, in eo, cum eo, per illud ope-

(1) Praeclare in hanc rem scribit Moehler (*Symbolism*, p. 1. c. 4. § 48.): «The Catholics teach: the visible Church is first, then comes the invisible; the former gives birth to the latter. On the other hand, the Lutherans say the reverse; from the invisible emerges the visible Church: and the former is the ground-work of the latter. In this apparently very unimportant opposition, a prodigious difference is avowed. When Christ began to preach the kingdom of God, it existed nowhere but in Him, and in the Divine idea. It came from without to men, and first of all to the Apostles, in whom the divine kingdom was thus founded by the Word of God: speaking from without, and after a human fashion unto them; so that it was conveyed to them from without. When, through external media, the religious consciousness of these had been awakened, by the incarnate Son of God, and they had, accordingly, received the outward calling, to announce the Gospel unto others, they went into countries where, in like manner, the kingdom of God was not but the dominion of Satan; and, as instruments of Christ, working within them, they impressed, from without, the image of the celestial man on the interior of those: who before had been stamped with the image of the earthly one. And as Christ had done unto them, they also did again the doctrine of salvation, as the Holy Scriptur, in numerous passages, loudly declares, and so on perpetually did the invisible spring out of the visible Church ». (Ex Anglica versione).

rans, illud etiam perficit: atque ita interiorum vitam, seu sanctitatem Ecclesia exterius manifestat.

4) At Ecclesia, ut vidimus (nn. 454. seqq.), ex suo fine, et ex Christi institutione est veluti *eminenter* visibilis *uti vera Ecclesia Christi*; ergo eius vita debet ita manifestari, ut nullus esse possit deceptioni locus. Propterea non sola fidei professione, exteriori Dei cultu, sanctis operationibus, etc.; sed mira etiam foecunditate, miraculis, ceterisque supernis charismatibus haec vitae Ecclesiae manifestatio honestatur.

5) Cum autem hic agatur de vita supernaturali, cuius Auctor est Spiritus Sanctus, qui proinde (n. 418) dicitur *Cor Ecclesiae*; merito Albertus Magnus (de Sacr. Missae, tract. 2. c. 9.) ita explicat Symboli articulum « Credo Sanctam Ecclesiam »: « Respiciens autem », inquit, « ad hoc quod Spiritus Sanctus datur et mittitur ad sanctificandam creaturam, quae sanctitas nunquam fallit in Ecclesia, sed nonnunquam fallat in persona, dixit, Sanctam Ecclesiam. Et quia omnis articulus fundatur in divina et aeterna veritate, non super creatam veritatem, quia omnis creatura vana est et non habet solidam veritatem, ideo iste articulus sic resolvendus est ad proprium opus Spiritus Sancti, hoc est, credo in Spiritum Sanctum, non tantum secundum se, sicut dicit praecedens articulus, sed etiam in eum credo secundum proprium opus eius, quod est, quod sanctificat Ecclesiam, quam sanctitatem profundit in sacramentis et virtutibus et donis quae dat ad sanctitatis perfectionem, et tandem in miraculis et donis gratis datis, sicut sapientia, scientia, fides, discretio spirituum, operatio sanitatum et prophetia et huiusmodi, quae dat spiritus ad sanctitatis Ecclesiae demonstrationem ».

680. Haec est genuina Sanctitatis Ecclesiae idea. Protestantes vero — 1) haud inficiantur aliquam Ecclesiae sanctitatem *activam*, licet praecipua media, uti Sacraenta, regimen, etc. excluant (sed haec non sunt huius loci). — 2) Sanctitatem *passivam* alii ita exagerant ut nonnisi sanctis membris Ecclesiam constare autent: quem errorem refutavimus (nn. 616. seqq.); alii, inter quos, ut videtur, Litton, et Ecclesia Angliae Constituta, in suis homiliis (apud Murray, disp. 8. sect. 1. n. 16.), ita extenuant, ut eam in omnibus membris deficere posse censeant — 3) Omnes

vero plus minus negare videntur praeclarum illam, quae dubium omne expellat, sanctitatis manifestationem per miracula, ceteraque charismata. Cuius negationis causam candide exponit Middleton (*Introductory discourse*, p. 51.), dicens: « Si Scriptores veteres, qui istorum miraculorum historias narrant, ut testes probos excipias, et consuetudines et doctrinas admittas necesse est, ad quas firmandas facta sunt, vel cum quibus induulse copulantur, ista miracula. Sed consuetudines et doctrinae istae eae ipsae sunt quas, ut Protestans, respuis, scil. instituta monastica, reliquiarum et imaginum cultus, orationes pro defunctis, invocatio sanctorum », etc.

681. Ex his plane intelligitur quam sanctitatem debeamus Ecclesiae vindicare. Igitur —

§ II.

Solvitur proposita quaestio.

PROP. XXIX. — *Ecclesiae Christi, quae in sacris litteris multiplici ratione sancta praedicatur, praecipue tribuenda est sanctitas tum 1. activa, qua hominum sanctificationi efficacissimis mediis iugiter adlaborat — tum 2. passiva, qua in eius sinu numquam sancta membra desunt. — 3. Utraque autem tam excellens est, ut non modo fidei professione bonorumque operum exercitio, verum etiam mirabili foecunditate, miraculis, ceterisque supernis charismatibus, Ecclesiam, tamquam corpus supernaturali vita vivens, conspicuum omnibus reddat.*

682. *Prob. prima pars. I.* Legitur (Ezech. XXXVII. 26. seqq.): « Et fundabo eos, et multiplicabo, et dabo sanctificationem meam in medio eorum in perpetuum. Et erit tabernaculum meum in eis: et ero eis Deus, et ipsi erunt mihi populus. Et scient gentes, quia ego Dominus Sanctificator Israel, cum fuerit sanctificatio mea in medio eorum in perpetuum ». Et (Eph. IV.): « Et ipse dedit quosdam Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios vero Evangelistas, alios autem Pastores et Doctores, ad consummatio-

nem Sanctorum in opus ministerii, in aedificationem corporis Christi », etc. (vide n. 651.).

In citatis verbis Ezechielis immediate agitur de Juda et Israel, qui sub uno rege David unum regnum erant constituti: sed quemadmodum Juda et Israel repreäsentant omnes populos, ita David repreäsentat Christum, cum quo de populo illo, seu de Ecclesia Deus iniit pactum sempiternum. Quare: ex cit. testimoniis constat Deum esse *Sanctificatorem populi sui*, nempe Ecclesiae, *in perpetuum*; atque sanctificationem operari per ministerium Apostolorum, Pastorum et Doctorum, nempe Ecclesiae docentis. Ergo Ecclesia haec in perpetuum adlaborat sanctificationi hominum. Sed in hoc consistit sanctitas *activa*. Ergo.

683. II. Christus communicavit Ecclesiae suam ipsam missiōnem; ac proinde voluit ut vice eius per externum ministerium homines doceret salutis viam, a peccato mundaret, sanctificaret; atque ad id assequendum idoneis efficacibusque mediis eam instruxit (nn. 482. seqq.). Atqui Ecclesia numquam potest a suo fine suaque institutione deficere (id clarus patebit ubi de Ecclesiae indefectibilitate). Ergo Ecclesia iugiter adlaborat per media, quae a Christo accepit quaeque efficacissima sunt hominum saluti. Sed in hoc consistit sanctitas Ecclesiae *activa*. Ergo.

684. III. Ecclesia, utpote Sponsa Christi, coniunctissima ei est voluntate; et utpote interiori Spiritus Sancti influxui subiecta, ab eo mota iugiter operatur (n. 419.). Atqui voluntas Christi est sanctificatio hominum, et Spiritus Sancti operatio in nostram sanctificationem tendit. Ergo huic sanctificationi Ecclesia iugiter adlaborat, ac proinde *activa* sanctitas numquam ab ea deesse potest.

685. IV. In Ecclesia, ut mox probabimus, numquam deesse possunt sancti. Atqui in Ecclesia posuit Christus omnia salutis media. Ergo semper adhibentur haec media ab Ecclesia ad sua membra sanctificanda; adeoque semper in Ecclesia viget sanctitas *activa*.

686. *Prob. secunda pars. I.* *Ex Scriptura.* Nam — 1) saepissime in Scripturis exprimitur ardens et efficax desiderium Christi sanctificandi populum suum, id est Ecclesiam; atqui incredibile est